

STANOVISKO REPUBLIKOVEJ ÚNIE ZAMESTNÁVATEĽOV

Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy do roku 2040 s výhľadom do roku 2050

<https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2026/198>

Materiál v pripomienkovom konaní do 12.05.2026

Stručný popis podstaty materiálu najmä jeho relevancie z pohľadu RÚZ

Materiál predkladá do medzirezortného pripomienkového konania Ministerstvo životného prostredia SR na základe úlohy z bodu B.3. uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 478/2018, ktoré uložilo podpredsedovi vlády a ministrom životného prostredia povinnosť predložiť na rokovanie vlády aktualizáciu stratégie s ohľadom na najnovšie vedecké poznatky v oblasti zmeny klímy do 31. augusta 2026.

Cieľom a obsahom materiálu je najmä:

Hlavnou víziou stratégie je zlepšiť odolnosť Slovenska voči nepriaznivým dôsledkom zmeny klímy, pričom komunity, podnikateľské subjekty a ľudia budú mať dostatočné možnosti prispôbiť sa, prírodné ekosystémy budú chránené a inovatívna ekonomika stimulovaná.

Na dosiahnutie vízie bolo formulovaných päť špecifických strategických cieľov: zdravé ekosystémy, klimaticky inteligentná ekonomika, odolná infraštruktúra, informovaná a kompetentná spoločnosť, efektívne riadenie a politiky. Adaptácia sa bude riadiť kľúčovými zásadami, ktorými sú: spravodlivá a primeraná transformácia, vedecky podložené rozhodovanie, začlenenie zmeny klímy do všetkých politík, predchádzanie nevhodnej adaptácii, účinné riadenie a koordinácia.

Postoj RÚZ k materiálu

Predkladateľ predkladá návrh za účelom potreby reflektovať vývoj medzinárodného a európskeho politického, ale aj legislatívneho a regulačného rámca na národnej úrovni, a to aj vzhľadom na skutočnosť, že Slovenská republika je zmluvnou stranou Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy a Parížskej dohody. RÚZ k návrhu predkladá nižšie uvedené zásadné pripomienky.

Pripomienky RÚZ k predkladanému materiálu

1. Zásadná pripomienka k časti 3.3.1 Klaster Biohospodárstvo

V uvedenej časti navrhujeme doplniť nový odsek 8 v znení:

„V tomto kontexte je potrebné vnímať aj pestovanie poľnohospodárskych plodín a využívanie zvyškov a vedľajších produktov poľnohospodárskej výroby na výrobu udržateľných biopalív ako súčasť zdravej a odolnej biohospodárskej štruktúry. Udržateľná produkcia biopalív môže prispievať k diverzifikácii príjmov poľnohospodárov, znižovaniu cenovej nestability na trhu s poľnohospodárskymi komoditami a k posilneniu energetickej sebestačnosti Slovenska, najmä v podmienkach rastúcej neistoty globálnych dodávateľských reťazcov. Produkcia biopalív je zároveň integrálnou súčasťou európskej Stratégie biohospodárstva (EU Bioeconomy Strategy) a iniciatívy AccelerateEU, ktoré uznávajú význam udržateľných biopalív pri dekarbonizácii sektora dopravy a znižovaní závislosti od fosílnych palív, pri súčasnom dôraze na udržateľné využívanie poľnohospodárskych zdrojov a ochranu pôdy a vody.“

Odôvodnenie:

Predmetná pripomienka smeruje k doplneniu komplexného pohľadu na úlohu poľnohospodárstva v rámci biohospodárstva a energetickej transformácie. V súčasnom texte nie je dostatočne reflektovaný potenciál poľnohospodárskej výroby nielen ako zdroja potravín, ale aj ako významného vstupu pre výrobu udržateľných biopalív, a to najmä prostredníctvom využívania zvyškov a vedľajších produktov.

Doplnenie aspektu udržateľnej produkcie biopalív je odôvodnené potrebou posilniť ekonomickú odolnosť poľnohospodárskeho sektora. Udržateľná produkcia biopalív predstavuje pre poľnohospodárov dodatočný a stabilizačný zdroj príjmov, čím prispieva k zmierňovaniu dopadov cenovej volatility poľnohospodárskych komodít. Zároveň ide o nástroj efektívnejšieho zhodnocovania biomasy, ktorý podporuje princípy obehového hospodárstva. Z makroekonomického a strategického hľadiska má rozvoj sektora biopalív významný prínos pre posilnenie energetickej bezpečnosti Slovenskej republiky. V kontexte narastajúcej nestability globálnych dodávateľských reťazcov a geopolitických rizík predstavuje domáca produkcia biopalív spôsob diverzifikácie energetických zdrojov a znižovania závislosti od dovozu fosílnych palív.

2. Zásadná pripomienka k časti 3.3.1 Klaster Biohospodárstvo, časť Hydrologický režim a manažment vodných zdrojov, Kľúčové adaptačné opatrenia

Navrhujeme doplniť nový 3. bod v znení:

„Podporovať recykláciu a opätovné využívanie vôd v priemysle a komunálnej sfére (uzatváranie vodných cyklov, recirkulácia technologických vôd, využitie vyčistených odpadových vôd)“.

Odôvodnenie:

Z hľadiska adaptácie na zmenu klímy ide o kľúčové opatrenie, ktoré podporuje princípy obehového hospodárstva, zvyšuje odolnosť územia voči suchu a extrémnym hydrologickým javom a zároveň znižuje environmentálne zaťaženie vodných tokov. Z uvedených dôvodov navrhujeme zaradiť dané opatrenie medzi kľúčové adaptačné opatrenia v oblasti vodného hospodárstva.

3. Zásadná pripomienka k časti 3.3.1 Klaster Biohospodárstvo, časť Poľnohospodárstvo

V poslednom odseku navrhujeme znenie poslednej vety nahradiť nasledovným znením: *„Osobitný dôraz by sa mal klásť aj na podporu pastvy na opustených lúkach v horských vidieckych oblastiach, ktoré sa stanú pre poľnohospodárstvo vhodnejšie kvôli zmene úhrnu a rozloženia zrážok.“*

Odôvodnenie:

Navrhovaná úprava smeruje k zachovaniu vyváženého prístupu k podpore poľnohospodárstva v podmienkach adaptácie na zmenu klímy. Adaptácia poľnohospodárskej krajiny na meniace sa klimatické podmienky si vyžaduje podporu všetkých foriem udržateľného hospodárenia bez ohľadu na veľkosť podniku. Osobitné zameranie výlučne na malé farmy nezohľadňuje význam väčších poľnohospodárskych subjektov, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní potravinovej bezpečnosti, stability dodávok potravín, zamestnanosti vo vidieckych oblastiach a ekonomickej stability sektora. Väčšie farmy zároveň disponujú významným potenciálom na realizáciu adaptačných opatrení vo väčšom územnom rozsahu vrátane manažmentu krajiny, pastvy a udržiavania poľnohospodárskej činnosti v horských a menej priaznivých oblastiach.

4. Zásadná pripomienka k časti 3.3.1 Klaster Biohospodárstvo, časť Biodiverzita, ekosystémy a prírodné dedičstvo, Kľúčové adaptačné opatrenia

Znenie prvého bodu navrhujeme nahradiť nasledovným znením: *„Zanalyzovať a v prípade potreby upraviť legislatívny rámec na zlepšenie ochrany prírody, biodiverzity a ekosystémov a posilnenie implementačných mechanizmov“.*

Odôvodnenie:

Navrhovaná úprava sleduje primeranejší a vecne presnejší prístup k legislatívnym opatreniam v oblasti ochrany prírody, biodiverzity a ekosystémov. Slovenská republika už disponuje vytvoreným legislatívnym rámcom v tejto oblasti, ktorý bol v ostatných rokoch posilnený aj v nadväznosti na európsku environmentálnu a klimatickú legislatívu, vrátane cieľov Európskej zelenej dohody a balíka Fit for 55. Na úrovni EÚ zároveň prebieha proces zjednodušovania existujúcich regulačných povinností, najmä prostredníctvom tzv. omnibus balíkov, ktorých cieľom je zníženie administratívnej záťaže a posilnenie konkurencieschopnosti pri zachovaní environmentálnych cieľov. Z uvedeného dôvodu nepovažujeme za vecne vhodné formulovať opatrenie ako potrebu „vytvoriť robustný legislatívny rámec“, keďže takáto formulácia môže vyvolávať dojem absencie existujúcej právnej úpravy. V súlade so zásadou proporcionality a princípom tvorby politik založených na dôkazoch (evidence based policy) považujeme za nevyhnutné najskôr vykonať analýzu platného právneho rámca, jeho aplikačnej praxe a implementačných mechanizmov, a až následne, v prípade preukázanej potreby, pristúpiť k jeho cielej úprave.

5. Zásadná pripomienka k časti 3.3.1. Klaster Biohospodárstvo, časť Geologické prostredie a pôda

V štvrtom odstavci navrhujeme vypustiť znenie tretej vety.

Odôvodnenie:

Navrhované vypustenie predmetnej vety vychádza zo skutočnosti, že právny poriadok Slovenskej republiky už v súčasnosti obsahuje rozsiahly legislatívny rámec zabezpečujúci ochranu poľnohospodárskej pôdy vrátane regulácie jej záberov na nepoľnohospodárske účely. Ochrana poľnohospodárskej pôdy je upravená najmä zákonom č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, ktorý ustanovuje podmienky ochrany pôdy, zásady jej využívania, postupy pri odňatí poľnohospodárskej pôdy a poplatky za záber poľnohospodárskej pôdy. Ochrana poľnohospodárskej pôdy je zároveň zabezpečovaná aj prostredníctvom predpisov územného plánovania a stavebného práva, ako aj osobitných procesov posudzovania vplyvov na životné prostredie. Existujúca právna úprava už v súčasnosti obsahuje mechanizmy na posudzovanie a obmedzovanie záberov kvalitnej poľnohospodárskej pôdy, vrátane ochrany najkvalitnejších pôd podľa bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ). Z uvedeného dôvodu nepovažujeme za potrebné formulovať požiadavku na zavádzanie ďalších konkrétnych limitov záberu poľnohospodárskej pôdy priamo v strategickom dokumente bez predchádzajúcej analýzy existujúceho právneho stavu, aplikačnej praxe a proporcionality takýchto zásahov.

6. Zásadná pripomienka k časti 3.3.2 Klaster Hospodárstvo, časť Hospodárstvo a priemysel

Navrhujeme upraviť znenie siedmeho odstavca nasledovne:

Slovensko by malo prejsť na odolnejšie podnikateľské modely založené na miestnej výrobe energie, princípoch obehového hospodárstva, kratších dodávateľských reťazcoch a miestnej výrobe a spotrebe zdrojov a výrobkov. *Súčasťou tohto prechodu bude aj dôslednejšie zameranie na efektívne využívanie zdrojov vrátane materiálov, ktoré sú dnes uložené ako odpad, no môžu predstavovať významný, doposiaľ málo využitý sekundárny zdroj surovín. Týka sa to napríklad historicky vzniknutých popolovín z energetickej činnosti, ktorých zhodnocovanie, vrátane odťažby a využitia v stavebníctve, môže prispieť k systematickému nahrádzaniu primárnych vstupov sekundárnymi materiálmi v súlade s cieľmi obehového hospodárstva. Zároveň môže podporiť využívanie nízkouhlíkových materiálov, ktoré zohrávajú dôležitú úlohu v kontexte politiky EÚ v oblasti udržateľných stavebných materiálov.* Túto transformáciu podporí účinné uplatňovanie udržateľnosti podnikov s kombináciou cielenejších finančných nástrojov s väčším dôrazom na adaptáciu.

Odôvodnenie:

Považujeme za potrebné doplniť v materiáli aj významný doposiaľ nevyužitý sekundárny zdroj surovín - materiálov uložených ako odpad z energetickej činnosti.

7. Zásadná pripomienka k časti 3.3.2 Klaster Hospodárstvo, časť Energetika

Navrhujeme upraviť znenie druhého odstavca nasledovne:

Je potrebné sa zamerať na budovanie moderného, bezpečného a odolného energetického systému. Ten by sa mal vyznačovať systematickým začleňovaním adaptácie na zmenu klímy do plánovacích procesov na všetkých úrovniach, vrátane rozvoja a údržby infraštruktúry, rozvoja inteligentných sietí, riadenia na strane dopytu a efektívnosti. *V tomto kontexte bude v prípade jadrových elektrární prioritou zabezpečiť čo najdlhšiu bezpečnú prevádzku existujúcich jadrových blokov a zvyšovanie ich účinnosti prostredníctvom modernizácie a investícií do inovácií. Jadrová energetika tak zostane jedným z pilierov nízkouhlíkového energetického mixu, pričom tento základ bude potrebné dopĺňať expanziou obnoviteľných zdrojov energie, rozvojom systémov skladovania energie, inteligentných sietí a opatrení na strane riadenia spotreby.* Dôležitým prvkom by mali byť systémy centrálného vykurovania, ktoré integrujú obnoviteľné zdroje energie a odpadové teplo, spolu s využitím obnoviteľného a nízkouhlíkového vodíka a vhodným plánovaním. *Na túto oblasť bude nadväzovať aj vybudovanie potrebnej infraštruktúry a modernizácia existujúcich teplárenských zdrojov a rozvodov, vrátane výmenníkových staníc, teplovodov a radiacích systémov, ktoré umožnia efektívne vyvedenie a využitie odpadového tepla z jadrových elektrární.* Bude tiež potrebné modernizovať distribučný systém zemného plynu výmenou zastaraných kotlov za efektívne, nízkoemisné a klimaticky odolné alternatívy a zároveň zavádzať inteligentné meranie, optimalizovať kompresory a tlak v sieti s cieľom zvýšiť flexibilitu počas extrémnych výkyvov počasia.

Odôvodnenie:

Považujeme za zásadné, uviesť v tomto strategickom materiáli aj dôležitosť jadrových elektrární, predlžovanie ich prevádzky a zvyšovanie účinnosti.

Považujeme za potrebné doplniť materiál o vybudovanie infraštruktúry a modernizáciu existujúcich teplárenských zdrojov.

8. Zásadná pripomienka k časti 3.3.2 Klaster Hospodárstvo, časť Energetika

V treťom odstavci navrhujeme upraviť znenie vypustením časti vety nasledovne:

Zvýšenie využívania energie z obnoviteľných zdrojov (najmä vďaka mitigačným politikám) na Slovensku prispeje k adaptácii na zmenu klímy. Využívaním rozmanitejších zdrojov energie sa Slovensko nebude v takej miere spoliehať na centralizovanú výrobu elektrickej energie. Tým sa zvýši aj energetická bezpečnosť v prípade extrémnych javov.

Odôvodnenie:

Centralizovaná výroba elektriny nemá priamy súvis so zraniteľnosťou prenosových a distribučných sietí. Naopak, zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energií zvyšuje nároky na budovanie dodatočných zdrojov flexibility, čím sa vytvárajú nové závislosti a zraniteľnosti v systéme.

9. Zásadná pripomienka k časti 3.3.2 Klaster Hospodárstvo, časť Energetika

V štvrtom odstavci navrhujeme vypustiť znenie poslednej vety.

Odôvodnenie:

Navrhujeme vypustenie predmetnej vety z dôvodu, že jej obsah nezodpovedá aktuálnemu právnomu stavu a už prijatým legislatívnym opatreniam v oblasti ochrany a odolnosti kritickej infraštruktúry. Požiadavky vyplývajúce zo smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2557 o odolnosti kritických subjektov (smernica CER) boli transponované prijatím zákona č. 367/2024 Z. z. o kritickej infraštruktúre a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2025. Predmetný zákon komplexne upravuje organizáciu a pôsobnosť orgánov štátnej správy na úseku kritickej infraštruktúry, identifikáciu kritických subjektov, ich povinnosti pri zabezpečovaní odolnosti a kontinuity poskytovania základných služieb, ako aj mechanizmy riadenia rizík a posudzovania odolnosti. Z uvedeného dôvodu považujeme formuláciu naznačujúcu potrebu dodatočného vytvárania alebo prijímania obdobných opatrení za neaktuálnu a vecne nadbytočnú.

10. Zásadná pripomienka k časti 3.3.2 Klaster Hospodárstvo, časť Energetika

V štvrtom odstavci navrhujeme doplniť znenie nasledovne:

Energetická a električná infraštruktúra, ktorá zahŕňa systémy výroby, distribúcie a koncových užívateľov, sa musí prispôbiť tak, aby odolávala dôsledkom zmeny klímy a najmä extrémnym javom. Musí sa tiež vyrovnať s prechodom na dodávky energie z obnoviteľných zdrojov. To zahŕňa opatrenia na zmiernenie zvýšeného rizika výpadkov siete spôsobených extrémnymi poveternostnými javmi, ako sú búrky a vlny horúčav. Investíciami do odolnej infraštruktúry, zavádzaním moderných technológií riadenia siete a vypracovaním plánov na riešenie nepredvídaných udalostí môže Slovensko zabezpečiť spoľahlivé a odolné dodávky energie. Rozširovanie kapacít na uskladňovanie energie (batérie, elektrolyza vodíka, prečerpávacie vodné elektrárne) by malo reflektovať potrebu klimatickej odolnosti. *S tým úzko súvisí aj rozvoj flexibility električnej sústavy SR, ktorý sa bude podporovať najmä modernizáciou, optimalizáciou prevádzky a ďalším rozvojom vodných elektrární a ďalších flexibilných zdrojov tak, aby sa zabezpečila dlhodobá, spoľahlivá a bezpečná prevádzka električnej sústavy v podmienkach meniacej sa klímy a rastúceho podielu variabilných obnoviteľných zdrojov energie.* Pri vodných a prečerpávacích elektrárňach je tiež potrebné zohľadňovať projekcie zrážok, riziko sucha a vplyvy na biodiverzitu. Tento proces musí zahŕňať prehodnotenie technických noriem a štandardov tak, aby odrážali meniace sa klimatické podmienky počas dlhej životnosti energetickej infraštruktúry. Klimatické projekcie by mali byť začlenené aj do plánovania a povoľovacích procesov. Potrebná je tiež úplná transpozícia a uplatňovanie smernice o odolnosti kritických subjektov (smernica CER), aby plánovanie, prevádzka a údržba energetickej infraštruktúry zohľadňovali všetky relevantné riziká, vrátane klimatických.

Odôvodnenie:

Považujeme za dôležité doplniť podporu flexibility električnej sústavy rozvojom vodných elektrární.

11. Zásadná pripomienka k časti 3.3.2 Klaster Hospodárstvo, časť Energetika

V šiestom odstavci navrhujeme vypustiť časť vety nasledovne:

Prijatím technických inovácií, ako sú napríklad riešenia skladovania energie a stratégie riadenia dopytu, môže Slovensko optimalizovať svoju spotrebu energie a znížiť svoju závislosť od tradičných elektrární a tradičných energetických systémov, t. j. centralizovanej výroby a distribúcie energie. Podpora zdieľania elektrickej energie, energetických komunít a inteligentných sietí preto zvyšuje flexibilitu a odolnosť energetických systémov.

Odôvodnenie:

Tvrdenie, že centralizovaná výroba neznamena nevyhnutne závislosť od jedného systému výroby, pretože aj veľké centrálné zdroje výroby elektriny (napr. veľké vodné elektrárne) sú svojím spôsobom dekoncentrované čo do významu jednotlivého prvku pre fungovanie energetického systému ako celku. Pre úroveň zraniteľnosti takéhoto systému platí to isté, čo pre jeho závislosť.

12. Zásadná pripomienka k časti 3.3.2 Klaster hospodárstvo, str. 33 – 34

Navrhujeme nasledovné doplnenie a vypustenie textu Stratégie adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy do roku 2040 s výhľadom do roku 2050:

„Bude tiež potrebné priebežne modernizovať distribučný systém zemného plynu a v súlade s INEKP: (i) zabezpečiť výmenu starších plynových kotlov za nové efektívnejšie plynové kondenzačné kotly a súbežne s tým (ii) zvyšovať podiel obnoviteľných plynov (biometán, vodík) v distribučnej sieti.“

Odôvodnenie:

Stratégia adaptácie na zmenu klímy by nemala navrhovať samostatné riešenia mitigácie klimatickej zmeny, ktoré ucelene a koncepčne obsahuje iný strategický dokument – Integrovaný národný energetický a klimatický plán SR (INEKP). Požadujeme preto zosúladiť znenie predloženej adaptačnej stratégie s cieľmi, plánmi a znením obsiahnutými v INEKP, ktorý v sektore plynárenstva ráta s vyššie uvedenými dvomi hlavnými opatreniami na zvyšovanie energetickej efektívnosti a zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energie.

Pôvodný text formuláciou „efektívne, nízkoemisné a klimaticky odolné alternatívy“ je príliš všeobecný a evokuje možnosť podpory iných technológií nad rámec toho, čo INEKP pre distribučnú sieť zemného plynu predpokladá.

Zvyšovanie podielu obnoviteľných plynov v distribučnej sieti navyše prispieva k diverzifikácii zdrojov energie a k odolnosti energetickej infraštruktúry, nakoľko výrobné zdroje biometánu a vodíka budú (v rozsahu podľa INEKP) umiestnené v rámci SR.

Zavádzanie inteligentných meracích systémov (IMS) v plynárenstve nemá opodstatnenie z hľadiska tarifikácie a nákladov – na rozdiel od elektroenergetiky (15-minútova tarifikácia). Cost/benefit analýzy zavádzania IMS v plynárenstve v minulosti opakovane nevykázali pozitívny výsledok. Existujúca infraštruktúra komunikačných technológií (2G), na ktorej sú súčasné meracie systémy závislé, teraz prechádza na technológiu 4G, pričom bude nasledovať ďalší prechod v rokoch 2030–2035; akékoľvek strategické záväzky k zavádzaniu IMS v tomto období sú predčasné. Bežná životnosť plynomerov je 30 rokov, čo znamená, že plošná výmena za inteligentné meracie zariadenia by si vyžiadala náklady, ktoré nie sú ekonomicky opodstatnené a ktoré by v konečnom dôsledku znášali odberatelia prostredníctvom regulovaných taríf.

13. Zásadná pripomienka k časti 3.3.6 Celkový manažment rizika neželaných účinkov, časť Odporúčania pre manažment rizík v jednotlivých sektoroch a prierezových aspektoch, Klaster Biohospodárstvo, časť Poľnohospodárstvo

Slovo: „drobných“ navrhujeme vypustiť.

Odôvodnenie:

Navrhovaná úprava smeruje k zachovaniu vyváženého prístupu k podpore poľnohospodárstva v podmienkach adaptácie na zmenu klímy. Adaptácia poľnohospodárskej krajiny na meniace sa klimatické podmienky si vyžaduje podporu všetkých foriem udržateľného hospodárenia bez ohľadu na veľkosť podniku. Osobitné zameranie výlučne na malé farmy nezohľadňuje význam väčších poľnohospodárskych subjektov, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní potravinovej bezpečnosti, stability dodávok potravín, zamestnanosti vo vidieckych oblastiach a ekonomickej stability sektora. Väčšie farmy zároveň disponujú významným potenciálom na realizáciu adaptačných

opatrení vo väčšom územnom rozsahu. Navrhovaná formulácia preto zabezpečuje neutrálny prístup a vytvára predpoklady na podporu efektívnych opatrení naprieč celým poľnohospodárskym sektorom bez neodôvodneného zvýhodňovania konkrétnej kategórie subjektov na základe ich veľkosti.

14. Zásadná pripomienka k Prílohe č. 2, Tabuľka 20 (str. 70)

V prvom riadku tabuľky na str. 70 (energetika) v časti Nezamýšľané vedľajšie účinky (kľúčové riziká alebo obavy) navrhujeme zvážiť vypustenie rizika centralizácie.

Odôvodnenie:

Nie je jasné v čom spočíva riziko centralizácie. Centralizáciu nevníname ako nezamýšľaný vedľajší účinok.

Zdroj:

<https://www.slov-lex.sk/elegislativa/legislativne-procesy/SK/LP/2026/198>